

Mihael Glavan

REPRINTI IN FAKSIMILI SLOVENSKE PROTESTANTIKE

IZHODIŠČA

Priprava, urejanje in izdajanje faksimilov in reprintov je kompleksno strokovno projektno delo, ki temelji na upoštevanju interdisciplinarnih spoznanj. Izhodišče ima v pojmovanju modernega faksimila kot v vseh pogledih popolne reprodukcije praviloma starejše rokopisne, izjemoma tudi unikatno ohranjene prvotno s tiskom razmnožene predloge. Zadoščati mora vsem temeljnim kriterijem, med katerimi so najpomembnejši celovitost predloge, popolna barvna ustreznost in skladnost s formatom izvirnika. Izbor predlog za faksimiliranje se je skozi razvoj osredotočil predvsem na rokopise najpomembnejših kulturnozgodovinskih del, ki so zaželeni med strokovnjaki, na izjemno stare (antične in srednjeveške) rokopise ter umetniško najbolj dodelane in atraktivne rokopise. Kljub tako začrtanim strokovnim in znanstvenim interesom in hotenjem današnje dejansko stanje pričuje, da so v središču interesov založnikov pretežno dela, ki slovijo po knjižnem slikarstvu in bogatih iluminacijah. Faksimiliranje rokopisa je smotrno, kadar v nobenem pogledu ne prizadene izvirnika, kadar prinese nova znanstvena odkritja ali spoznanja in kadar ne potvarja podobe izvirnika. V takih primerih ima faksimile resničen pomen ne le za bibliofile, ampak tudi za znanost. Faksimili imajo posebno vlogo v nacionalnih in večjih znanstvenih knjižnicah, pa tudi v izobraževalnih ustanovah in institucijah, kot so univerze, muzeji, raziskovalni inštituti ipd. Iz obstoječega globalnega fonda faksimilov in reprintov si lahko knjižnice in druge zbirke, ki nimajo lastnih izvirnih starih fondov, oblikujejo reprezentativen izbor teh spomenikov pisne kulture po posameznih področjih, historično oblikovane knjižnice pa si lahko svoje fonde ob izvirnikih

dopolnijo s faksimili. V zadnjih desetletjih se je razvil elektronski (digitalni) faksimile, ki je uporaben zlasti za znanstvene in izobraževalne namene, ne more pa nadomestiti knjižnega, ki ima tudi danes kljub razvoju novih tehnologij za reprodukcijo starih izvirnikov neprecenljivo prednost, da je enako kot izvirnik žlahten izdelek v podobi knjige.

Vsaka faksimilirana izdaja mora prinesiti tudi nova spoznanja in znanstvene ugotovitve o lastnostih predloge in njenem pomenu, zato je njen nepogrešljivi del spremni znanstveni študijski zvezek ali komentar. Ta mora biti usmerjen k predlogi kot kuturnozgodovinski celoti, ki je praviloma neizčrpen vir za raziskovanje na področju cele vrste strok, od filologije, teologije, filozofije, prava, muzikologije, kartografije do naravoslovnih in tehničnih znanosti. Pri raziskovanju rokopisov mora temeljne korake opraviti znanost o rokopisih v najširšem smislu, poleg nje pa še specialni stroki – tekstna kritika in kodikologija. Osnovna opravila so seveda prepoznavanje (dešifriranje) besedila, tolmačenje črk, ligatur in okrajšav, identificiranje rok zapisovalcev in iluminatorjev, nato pa še diplomatični in kritični prepisi, prevodi, rekonstrukcije in povezave besedil. Prav to so glavna znanstvena opravila rokopisnega znanstvenika, ki sodijo v komentar k faksimilu, ker odpirajo nadaljnja raziskovanja v vse smeri.

TERMINOLOŠKA VPRAŠANJA

Faksimile

V kratki analizi terminološke problematike faksimila in reprinta se bomo odtrgali od osnovnih slovarskih in leksikalnih razlag in ovrednotili le bistvena novejša dognanja relevantnih tujih in slovenskih strokovnjakov, ter na kratko označili historični razvoj razumevanja in definiranja obeh fenomenov. Vse to se je spreminjalo predvsem s tehnološkim razvojem knjižne produkcije. Interaktivni dinamični odnos je narekoval, da se je na eni strani konceptualno pojmovanje faksimila moralo prilagoditi novim tehnološkim dosežkom na področju tiskarstva, zato so na drugi strani bibliotekarstvo, založništvo in knjigarstvo morali postaviti jasne kriterije za definiranje faksimila

in reprinta. Pri tem so bila odločilna zadnja tri desetletja, torej obdobje po letu 1970.

Med letoma 1970 in 2000, v obdobju največjega razcveta faksimila, se je pomnožila tudi strokovno-znanstvena literatura o tej tematiki. Vrsta strokovnjakov je uspešno razvila in podala natančno definicijo pojma in njegove precizne razmejitve. Najpomembnejši med jimi so: Douteil, Unterkircher, Zotter, Mazal, Kramer in Hilka, v Sloveniji pa predvsem Martin Žnideršič.¹ Strokovne dosežke drug drugega poznajo, saj se v svojih delih večkrat sklicujejo nanje in jih medsebojno citirajo. Pri svojih raziskavah in razpravljanjih v izhodiščih ugotavljajo, da se veliko izdaj deklarira za faksimile, hkrati pa ne obstajajo trdni normativi za »resnične/prave« izdelke te vrste, zato skušajo priti do splošno veljavne univerzalne definicije faksimila.

Za razvoj je pomemben prispevek Herberta Douteila (Douteil 1971: 7-11), ki je faksimile definiral kot »*mechanische Reproduktion einer einzelnen geschriebenen oder gemalten Vorlage, die unter Einsatz aller technischen Mittel das Original nachbildet, um es möglichst vollwertig zu ersetzen*« (tehnično-mehanična reprodukcija enkratne pisne ali slikovne predloge, ki z uporabo vseh tehničnih sredstev posnema izvirnik v največji možni meri).

Ta jedrnata definicija izključuje predloge, ki niso unikatni, in jih prepušča področju reprintov. Ker ne upošteva tiskov, neupravičeno izključuje tiste tiske, ki imajo pomembna rokopisna ali slikovna dopolnila in so prav zato unikatni. Avtor ne priznava za faksimile mnogih reproduciranih del, ki niso bila narejena z uporabo vseh tehničnih sredstev, in jasno poudarja, da mora biti faksimile tehnično-mehanična reprodukcija, delno ali celotno ročno kopiranje je torej izključeno.

Razvoj faksimila je v sedemdesetih letih hitro napredoval, zato je Manfred Kramer 1979 dal pobudo, naj znanstveniki, založniki, bibliotekarji in knjigotržci uskladijo za vse sprejemljivo definicijo faksimila. V svojem prispevku k temu prizadevanju je opredelil faksimile kot »*Ein Faksimile ist die technisch-mechanische Wiedergabe unter möglichst vollständiger Ausschaltung händischer Kopierarbeit, einer einmaligen prak-*

1 Ker gre za avtorje, h katerim se bomo v nadaljevanju še večkrat obračali, za sedaj njihovih del ne navajamo natančneje.

tisch zweidimensionalen Vorlage unter grösstmöglicher Beibehaltung der inneren und äusseren Kriterien des Originals und unter Heranziehung aller zur Verfügung stehenden technischen Mittel, die ein Bewahren und Erschliessen des originals garantieren und so den wissenschaftlichen und künstlerischen Interessen gerecht werden. Ein Faksimile muss das original möglichst vollwertig ersetzen können.» (Kramer 1979: 58-62)²

To definicijo Kramer praktično ohranja do danes, saj jo je v svoji naslednji razpravi o tej temi le malenkostno spremenil (Kramer 1986: 6-7). V tej novi različici gre za dve spremembi: prva je *Faksimile-Ausgabe*, namesto samo *Faksimile*, druga pa je *Forschung und Bibliophilie* namesto *wissenschaftlichen und künstlerischen Interessen*. Na prvi pogled malenkostni spremembi sta vendarle globoko pomenski in nikakor ne slučajni. Termin faksimilirana izdaja namesto faksimile je v resnici pleonazem in nepotrebno opisovanje. Možno je sicer, da je Kramer hotel dati razširjenemu terminu obogaten pomen, npr. v smislu posnetka predloge, ki je opremljen še z dodatnim gradivom, vendar sama sintagma faksimilirana izdaja tega še ne pomeni. Preseneča zlasti to, da je novejši termin bolj ohlapen od starejšega, saj bi pričakovali obratno, ker se terminologija načeloma izčiščuje od manj k bolj natančni. Druga sprememba je bolj razumljiva, če sprejmemo, da samostalni *Forschung* (raziskovanje) vsebuje tako znanstveno kot umetniško raziskovanje, pri čemer je dodatek *Bibliophilie* (bibliofilija) prav gotovo koristno dopolnilo, saj so faksimili v veliki meri zelo zaželen predmet te dejavnosti.

Kramerjevo definicijo iz leta 1986 smo v slovenščini dobili leta 1992 (Kramer 1992: 64-67, 79, 103): »*Faksimile je tehnično-mehanična reprodukcija enkratne, praktično dvodimenzionalne predloge ob največji možni izključitvi ročnega kopirnega dela, ob največjem možnem ohranjanju notranjih in zunanjih značilnosti originala in ob uporabi vseh razpoložljivih tehničnih sredstev. Faksimile zagotavlja ohranjanje in proučevanje originala ter tako lahko zadovolji vse znanstvene in umetniške interese. Faksimile mora kar se da polnovredno nadomestiti original pri raziskovanju in bibliofiliji.*« Poudariti je treba, da je v slovenskem prevodu dosledno rabljen termin faksimile in ne faksimilirana izdaja.

2 V nadaljevanju navajamo to definicijo tudi v slovenščini.

Manfred Kramer se še naprej strokovno in znanstveno ukvarja s faksimili in se pri tem povezuje tudi s slovenskimi bibliotekarskimi, založniškimi in knjigotrškimi strokovnjaki. Ob razstavi faksimilov založbe Faksimile Verlag Luzern leta 2001 v Ljubljani (Kramer 2001: 10) se v svojem strokovnem članku znova ukvarja tudi s terminom faksimile. Zanimivo je, da tokrat ponovi definicijo iz leta 1979 in ne kasnejše iz leta 1986 (navaja torej znanstveni in umetniški interes, ne pa bibliofilije, in tudi faksimile namesto faksimilirana izdaja).

Istočasno kot Kramer (od okoli 1967. dalje) na področju faksimilov znanstveno raziskovalno in tudi praktično deluje priznani avstrijski umetnostni zgodovinar in bibliotekar Otto Mazal. Zelo pozorno in natančno spremlja in analizira definicije že omenjenih in drugih strokovnjakov ter jih kritično preverja tudi z vidika umetnostne zgodovine in bibliotekarstva. Lastne definicije ne ponuja, pač pa je njegov velik znanstveni prispevek v tem, da zelo podrobno in natančno analizira in opredeljuje vse sestavine pravega faksimila, in spremlja poskuse bolj ali manj natančnega in posrečenega definiranja. Dotedanja raba termina za zelo različne posnetke je po njegovem vzrok za to, da je koncept faksimila še zmeraj fluiden in izmuzljiv, zato izhaja iz podmene, da je temeljno in neizpodbitno pač to, da faksimile reproducira izvirnik »*v podobi, ki je v največji možni meri zvesta predlogi*« (Mazal 1987/1: 74). Iz tega temeljnega izhodišča, ki je dovolj široko, splošno in univerzalno, potem analizira vsak vidik podobnosti posebej, zato se bomo k njegovim analizam še vračali.

Terminologiji, zgodovini in praksi faksimilov se posveča tudi Thomas Hilka. Faksimile dodatno opredeli kot »*edino ustrezno drugotno podobo v primeru izgubljene ali uničene izvirne predloge*« (Hilka 1985: 290-299). Prav zato so faksimilirane izdaje potrebne in jih je smiselno izdelovati in izdajati, seveda v kar se da popolni obliki. V nadaljevanju se zelo smotrnopredelido dveh temeljnih postavk: do izvirnika (predloge) in do faksimila kot posnetka izvirnika. Najpomembnejši je seveda izvirnik. Torej vse, kar delamo, počnemo zato, da čimbolj verno prenesemo podobo izvirnika. Smisel in vrednost faksimila torej izvirata iz izvirnika. Ta mora biti zaradi svoje kulturnozgodovinske in estetske vrednosti, pa tudi zaradi kakšnih drugih vidikov vreden in dovolj atraktiven, da ga faksimiliramo. Na

osnovi takega izhodišča je seveda logičen sklep, da je dober tisti faksimile, ki v največji možni meri posnema vse lastnosti izvirnika.

Pri samem faksimilu kot tehničnem izdelku sicer dopušča različne tehnološke možnosti, po katerih pridemo do produkta, vendar poudarja razliko med terminom reprodukcija in faksimile. Prvi je pomenško širši in vključuje vsakršne posnetke, od ročnega kopiranja prek različnih tiskarskih in fotografskih posnetkov do tridimenzionalnih kopij izdelkov. Faksimile pa mu pomeni le najboljšo možno reprodukcijo dvodimenzionalne predloge, doseženo na osnovi tehnično-mehaničnega postopka. V bistvu torej tudi Hilka navaja iste temeljne lastnosti faksimila, kot jih v svojih definicijah zapisuje že Kramer.

V nadaljevanju podrobneje in bolj poglobljeno opredeljuje, katerim zahtevam mora reprodukcija zadostiti, da jo lahko upravičeno poimenujemo s terminom faksimile (Hilka 1985: 291). Teh zahtev je po njegovem šest: popolna ponovitev celotne predloge, popolna barvna ustreznost vsake strani, izvirni format, reprodukcija vezave (če je ohranjena), delni faksimile in faksimile posameznih strani ter spremna študija. Vsakega od navedenih šestih elementov pravega faksimila potem natančneje analizira. Njegove ugotovitve se v vseh bistvenih stvareh ujemajo s tistimi, ki jih postavljajo drugi strokovnjaki, predvsem Kramer in Mazal. Hilka je najbolj radikalen pri vezavi faksimila. V nasprotju z drugimi, ki smatrajo, da je ta element pri faksimilu manj bistven, Hilka sodi, da je treba posneti tudi vezavo predloge, pa naj bo ta neposredno povezana z rokopisno predlogo ali je celo ohranjena njena prvotna podoba. Seveda gre v tem primeru že za kopijo tridimenzionalnega predmeta, torej za repliko (Einband-replikat).

Raziskovanje poskusov definiranja pokaže, da naloga ni preprosta in enoznačna. Poskusi definiranja so se v teku časa neizogibno spreminjali in izpopolnjevali z razvojem vseh strok, ki so sodelovale pri nastajanju faksimila. Temeljitejše analize in praktični izdelki so v sedemdesetih in osemdesetih letih 20. stoletja pripeljali do usklajenega razumevanja modernega faksimila kot v vseh pogledih vernega posnetka stare, dragocene predloge. S tem je bil dokončno opravljen premik k izvirniku. Strokovnjaki se niso več toliko ukvarjali z reprodukcijskimi tehnikami, ker je moderni tehnološki razvoj pokazal, da

je do odličnega posnetka mogoče priti na različne načine, ki se še naprej razvijajo in izpopolnjujejo. Obveljalo je, da je temeljno merilo vsakega faksimila pač čim večja skladnost z izvirnikom. Na tej osnovi je Manfred Kramer prvič leta 1979 in kasneje še nekajkrat oblikoval celovito, a še zmeraj dovolj zgoščeno definicijo, ki je sprejemljiva in veljavna, čeprav ne more natančno zajeti vseh vidikov. Šele ob izčrpni analizi celotne podobe faksimila in njenih spremnih sestavin se pokaže vsa večplastnost in s tem tudi težavnost jedrnatega definiranja oziroma sploh smiselnost takega početja.

Vzporedno z razvojem faksimila se je spreminjala in izpopolnjevala tudi sama terminologija, ki se je sproti uvrščala v splošne jezikovne priročnike in specialna terminološka dela (enciklopedije, leksikoni). Danes je terminologija izčiščena, tako da ostajata veljavna termina faksimile in faksimilirana izdaja, pri čemer prvi označuje posnetek izvirne predloge, drugi pa celovito izdajo, torej tudi spremna študijska in bibliografska dopolnila. Kljub hitro napredujočemu soglasju v terminologiji, tuji in slovenski, še ne daleč nazaj najdemo tudi bolj ohlapna, sestavljena, pleonastična in netočna poimenovanja, npr. Faksimiledruck (faksimilirani tisk), Faksimilereproduktion (faksimilirana reprodukcija), faksimilirani ponatis, faksimilirani natis rokopisa.³

Reprint

Strokovni termin reprint vsebujejo vsi temeljitejši splošni slovarji in leksikoni, vsebinsko natančneje pa ga definirata predvsem tiskarska in knjižničarska stroka. Pri tem izhajata iz namembnosti in iz dejanske podobe izdelka. Izhodišče je vselej tisk, pri rokopisih ne moremo govoriti o reprintih. Osnova vsakega reprinteda je odločitev za ponovljeno izdajo nekoč že natisnjenega dela. Ta seveda izhaja iz dejstva, da delo v svoji prvotni izdaji ni več dostopno, v javnosti oziroma na tržišču pa zanj obstaja ugotovljeno zanimanje. Toda samo bralski oz. tržni interes ni zadosten.

- 3 Npr. Brockhaus-Wahrig: Deutsches Wörterbuch ..., 1981, in Duden: Das grosse Wörterbuch ..., 1976–81, še vsebujeta geslo Faksimiledruck, slovenski Literarni leksikon, 1983, pa uporablja termina faksimilirani ponatis in faksimilirani natis.

Beseda reprint je angleška in je tipičen primer t. i. false friends.⁴ Termin reprint v izvirniku kot glagol pomeni: *ponatisniti*, *ponovno (na)tiskati*, *ponovno izdati*, kot samostalnik pa zgolj *nova in nespremenjena izdaja*, *ponatis*.⁵ Poimenovanje torej ne nosi pomena fotomehnične reprodukcije besedila, kakor ga ima v slovenščini, ko nam termin ‚reprint‘ pomeni *natančen tiskarski posnetek in natis starejše tržno redke knjige*, *ponatis*,⁶ torej posnetek integralnega besedila v prvotni podobi, medtem ko nam termin ponatis pomeni pač le *ponovni natis*, *ponovna izdaja*,⁷ torej nov natis z istimi ali z novimi črkovni fonti in lahko tudi z drugačno paginacijo in s še kakšnimi tehničnimi posegi. Da bi dosegli še večjo jasnost v razločevanju med obema, založniki pogosto pri prvem tipu publikacije navajajo, da gre, na primer, za popoln in nespremenjen reprint čisto konkretne izdaje, pri drugem pa radi pojasnjujejo, da gre za nespremenjeno besedilo, pogosto pa tudi za dopolnjeno, skrajšano ali prirejeno.

Saurov Lexikon (1991) pri geslu **Reprint** navaja: *Wiederabdruck, Neudruck ist eine durch photomechanische oder elektrostatische Vervielfältigungsmethoden hergestellter Nachdruck eines Druckwerke, meist vergriffener Bücher und Zeitschriftbände*.⁸ (Ponovni natis, nov natis je prek fotomehničnih ali elektrostatičnih razmnoževalnih metod izdelan ponatis nekega dela, zvečine razprodanih knjig in časopisnih zvezkov.)

Veliko natančnejši in izčrpnjši je Lexikon des Bibliotheks-Wesens (1974),⁹ ki prinaša pri geslu **Nachdruck** izčrpen geselski članek z navedbo relevantne literature o tem vprašanju. Geslo je predstavljeno v štirih točkah. Najprej definira ponatis kot novo izdajo, ki prinaša integralno besedilo neke poprejšnje, vključno s paginacijo. Pri tem

4 To so besede, ki sicer v celoti ohranjajo svojo prvotno podobo tudi v drugem jeziku, vendar dobijo spremenjeno pomensko polje.

5 Primerjaj: Grad, Škerlj, Vitorovič: Veliki angleško-slovenski slovar. Ljubljana: DZS 1978.

6 Glej Slovar slovenskega knjižnega jezika (SSKJ) IV, Ljubljana: DZS 1985, str. 480.

7 Prav tam, knjiga III, str. 809.

8 Margarete Rehm: Lexikon. Buch. Bibliothek. Neue Medien. München etc.: K. G. Saur 1991, str. 232.

9 Lexikon des Bibliotheks-Wesens. 2. neubearbeitete Auflage. Leipzig: VEB Bibliographisches Institut 1974, str. 1009.

opozarja, da je treba že na naslovnici opozoriti, če gre za predelano ali izpopolnjeno izdajo. V drugi točki navaja, da ponatisi nastajajo zaradi potreb po knjigah in periodiki, ki ni več dosegljiva na trgu, zato so zelo pogosti ponatisi priročniške literature (slovarji, leksikoni ipd.). Tretja točka širi pomensko polje ponatisa, ker ga povezuje z reprintom in faksimilom: *Bezeichnung für den Neudruck eines Werkes in einem fotomechanischen Druckverfahren (anastatisches Verfahren, Manuldruck, Reproduktionverfahren), um dem neusatz einzusparen (Reprint), wenn weder Stehsatz noch Matern vorhanden sind. Auch Bezeichnung für originalgetreue Wiedergabe alter, seltener Drucke meist im Lichtdruck (*Faksimileausgabe).* (Oznaka za nov natis dela s fotomehničnim tiskarskim postopkom /anastatičen postopek, manultisk, reprodukcijski postopek/, da bi si prihranili novo stavljenje /reprint/, kadar niti stavek niti matrica nista ohranjena. Pomeni tudi zvesto reprodukcijo starejšega, redkega tiska, zvečine v želatinskem tisku (*faksimile). V nadaljevanju geselski članek prinaša še druge zanimive vidike, npr. pravno zgodovinske, zato se bomo k njemu še vrnil.

Webstrov Enciklopedični slovar za geslo *reprint* navaja razlago: *to print again; to print a second or new edition; a verbatim reproduction of a printed work*¹⁰ (ponovno natisniti; natisniti drugo ali novo izdajo; zvesta reprodukcija tiskanega dela). Razlaga ne gre v podrobnosti, vendar zlasti prislov *verbatim* poudarja, da gre za nov natis brez sprememb besedila, ničesar pa ne izvemo o celotni publikaciji. Zanimivo, da je novejša različica tega slovarja bolj izčrpna in pri istem geslu pravi: *a reproduction of printed matter: as a: a subsequent printing of a book already published that preserves the identical text of the previous printing, b: offprint, c: matter that has appeared in print before*¹¹ (reprodukcija tiskanega gradiva: kot **a**: kasnejši natis že objavljene knjige, ki ohranja identično besedilo prejšnjega natisa, **b**: posebni odtis, separat, **c**: gradivo, ki je bilo že kdaj poprej natisnjeno). Druga dva pomena za nas nista zanimiva, prvi pa z nekoliko drugačno formulacijo spet poudarja identičnost besedila, ne pa tudi celotne publikacije.

10 The Living Webster Encyclopedic Dictionary of the English Language. Chicago: The English Language Institute of America 1977, str. 814.

11 Merriam Webster's Collegiate Dictionary. Tenth Edition. Springfield, MA: Merriam-Webster 1994, str. 993.

RAZVOJ SLOVENSKEGA FAKSIMILA IN REPRINTA

Začetki evropskega faksimila sodijo na konec 16. stoletja, večina strokovnjakov pa postavlja prve prave faksimile v 17. stoletje. Razvoj je bil najtesneje povezan z napredkom tiskarske tehnologije in fotografije. Sledimo mu od prvih poskusov mehanično razmnoženih posnetkov rokopisnih predlog do tehnično in uredniško izpopolnjenih izdaj v sredini 20. stoletja, ko se zaključuje obdobje predmodernega faksimila. Moderni faksimile na eni strani temelji na razvoju barvne fotografije in uvedbi ofsetnega tiska, na drugi pa sledi znanstvenemu razvoju strok, katere svoja spoznanja o predlogi izčrpno vnašajo v študijski del, ki postane nepogrešljiva sestavina izdaje.

Razvoj slovenskega faksimila in reprinta je treba vrednotiti ob soočanju z evropskimi vzporednicami tako v predmodernej kakor v moderni dobi. Zlasti starejši slovenski faksimili so bili doslej premalo znani ali celo neznani, predvsem pa strokovnoznanstveno neraziskani. Presenetljivo visoko strokovno raven, tehnološko in uredniško, izkazujejo naši prvi faksimili v 19. stoletju, ki jim je v odločilni meri botroval Jernej Kopitar. To je seveda posledica usklajenega dela strokovnjakov, ki niso bili omejeni z nacionalnimi in državnimi mejami. Prva polovica 20. stoletja kaže na področju našega faksimila skromnejšo podobo ali celo zastoj, ker so povezave z Evropo šibkejšje. V tem času nastane tudi premik od srednjeveških predlog k novo-veškim (npr. Prešernove *Poezije*), ki odtlej prevladujejo.

Raziskava modernega slovenskega faksimila sloni na dveh pristopih: bibliografskem popisu celotnega fonda faksimilov rokopisov in redkih tiskov (reprintov) ter konkretnem pregledu primerkov. Glede na navedene kriterije, ki opredeljujejo v vseh temeljnih pogledih ustrezno izdelane moderne slovenske faksimile, lahko pregledano gradivo razvrstimo v tri značilne skupine. V najnižjo skupino sodijo izdelki, ki v več pogledih odstopajo od kriterijev in jih upoštevamo le zato, ker so jih izdajatelji opredelili kot faksimile. Drugo skupino tvorijo publikacije, ki v nekaterih pogledih ali celo v večini zahtev ustrezajo definiciji pravih faksimilov, še zmeraj pa ne zadovoljujejo v celoti. V prvo (najvišjo) skupino uvrščamo faksimile, ki po naši analizi ustrezajo vsem temeljnim kriterijem modernega faksimila, čeprav obstajajo tudi znotraj te skupine manjše razlike.

TISKARSKI PREDHODNIKI SLOVENSKEGA FAKSIMILA

Tiskarstvo se je v slovenskih deželah začelo s tiskarno Janža Mandelca, ki je zaradi versko-političnih pretresov delovala komaj šest let. Obrt se je ustalila in se začela spet kontinuirano razvijati šele v drugi polovici 17. stoletja. Prvi stalni tiskar in knjigotržec v Ljubljani je bil Janez Krstnik Mayr (od 1678). Podjetje se je uspešno nadaljevalo z novimi lastniki, od katerih so bili najpomembnejši Reichard (od 1731), Eger (od 1765) in Blaznik (od 1801). Slednji je 1847 dodal še lastno litografsko delavnico, tako je bilo podjetje tehnološko primerljivo z drugimi evropskimi.

Nekakšen poseben primer je bila zasebna Valvasorjeva bakro-reznica in tiskarna, ki si jo je lastnik uredil samostojno na svojem gradu Bogenšperk za tisk svojih del. Delovala je le od 1678 do 1689, vendar so tam izdelali in natisnili kar šest Valvasorjevih del (1679–1681), ki so pomembna tako zaradi vsebine in kot litografski ter tiskarski dosežki.

V 19. stoletju se je tiskarstvo na Slovenskem hitro razvijalo in širilo, ne samo v središču (Kleinmayr & Bamberg, Merk, Milic), ampak tudi na Štajerskem (Maribor, Celje, Ptuj), na Dolenjskem (Novo mesto), na Notranjskem (Postojna) in v Prekmurju (Murska Sobota). Tiskarji na področju slovenskih dežel se v 19. stoletju še niso lotili tiska faksimilov, niti niso o tem kaj strokovnega zabeležili. Najbližji tem poskusom je bil Krajec, ki je prevzel tiskarno v Novem mestu (1876) in postal v svojem času eden od najpomembnejših slovenskih založnikov in tiskarjev. Bil je prvi, ki se je lotil tehnološko zahtevnih reprintov Valvasorjevih del: *Das Erz-Herzogthum Kärndten von Johann Weichard Freiherrn von Valvasor. 2. unveränderte Aufl. Rudolfswert : J. Krajec 1882*, in *Die Ehre des Herzogthums Krain I/IV Bd. 2. unveränderte Auflage. Rudolfswerth : J. Krajec, 1877–1879*. Glede na strokovne kriterije gre za tipične reprinte oz. nespremenjene izdaje, kakor jih je sam poimenoval.

SLOVENSKI FAKSIMILI IN REPRINTI V 19. IN V PRVI POLOVICI 20. STOLETJA

Ker naša celotna raziskava zajema zelo dolgo časovno obdobje (176 let), v katerem so posamezne stroke, ki so povezane z razvojem faksimila in reprinta, zelo hitro napredovale, smo analizo razdelili na dve smiselni polovici: **predmoderni** (1827–1959) in **moderni** (1960–2003) faksimile. Na prelomu med 19. in 20. stoletjem je tiskarska tehnologija sicer nezadržno napredovala, vendar še ni prišlo do prelomne novosti – barvnega tiska. Za tisk faksimilov iz tega časa je predvsem pomembno, da je bil že zelo izpopolnjen fotografski postopek, ki so ga uporabljali za posnetek izvirnika in prenos na litografsko ploščo. Že proti koncu 19. stoletja je bila dobro razvita tiskarska tehnika kolotipije, ki je na osnovi želatinske plasti omogočala izredno natančno tonsko niansiranje enobarvnega tiska in predlog, ki so bile iluminirane v tehniki grisaille. To je zanimivo in pomembno tudi za nas, ker sta bila na ta način izdelana tako Legerjev faksimile *Reimskega evangelija* (1899), kakor tudi Vondrákovi *Brižinski spomeniki* (1896).

Za predmoderni faksimile in reprint je s tehnološkega vidika značilno, da že dosega visoko stopnjo preciznega prenosa izvirnega rokopisa, risbe ali tiska, pomanjkljiv pa je še glede popolne barvne ustreznosti. Praviloma spoštuje načelo celovitosti predloge in razpo-rejenosti njenih sestavnih delov, prav tako format izvirnika, običajno pa še ne ločuje študijskega zvezka od reproduciranega gradiva.

Verodostojno raziskavo in relevantno analizo slovenskih predmodernih faksimilov in reprintov je mogoče izdelati le tako, da si postavimo trdna izhodišča, na osnovi katerih obravnavamo gradivo. Ta so v našem primeru naslednja:

- obseg gradiva: celoten korpus gradiva, ki je nastal v 123 letih (1827–1959),
- faksimili rokopisov in tiskov, ki sodijo med sloveniko v najširšem pojmovanju termina,
- reprodukcija celotne predloge v izvirnem formatu,
- vrednotenje publikacij glede na doseganje kriterijev za faksimile in reprint, kakršni so bili veljavni v predmodernem obdobju.

Predmoderni reprinti in faksimili tiskov

Časovni okvir: 1827–1959

Število reprintov: 12 (19. stol. 3, 20. stol. 9)

Ain neues lied von den kraynnerischen bauren (1877)

Za prvi poskus slovenskega faksimila tiska smemo pogojno šteti reprodukcijo letaka iz leta 1515. Pogojno zato, ker ne gre za samostojno izdajo, temveč le za prilogo v strokovni publikaciji *Letopis Matice slovenske 1877*, sicer pa ima vse poglobitve lastnosti faksimila, zlasti še, če upoštevamo njegov zgodnji nastanek. Izvirnik je nastal kot samostojen tisk na enem samem listu (potiskan enostransko), ki se je (po sedanjih podatkih) ohranil le v dveh primerkih (Ljubljana, Berlin). Reprodukcijska je izdelana v izvirnem formatu po izvodu, ki ga hrani NUK, ob pripravi faksimila pa je bil v lasti Slovenske matice. Komentar v obliki strokovnega članka je pridružen reprodukciji.

Krajčevi izdaji Valvasorjevih del (1877-79, 1882)

Poseben primer reprintov sta Krajčevi izdaji Valvasorjevih del: *Die Ehre des Herzogthums Krain / von Johann Weichard Freiherrn von Valvasor (1877–1879)* in *Topographia Archiducatus Carinthiae antiquae & modernae Completa (1882)*. V resnici gre za drugi izdaji, kar založnik in tiskar tudi izrecno navaja. Odstopanja od izvirne izdaje so sicer manjša, vendarle toliko pomembna, da izdaje ne moremo šteti k popolnim reprintom. Glavne spremembe so v reprodukciji bakrorezov, ki so prerisani iz izvirnih, spremenjena je tipografija, nekoliko pa celo paginacija.

Valvasorjeva Topographia Archiducatus Carinthiae (1928, 1975)

Prva publikacija, ki je bila v slovenskem tisku (Stelè 1928: 5) označena s strokovnim terminom faksimile, je bila spet Valvasorjeva *Topographia Archiducatus Carinthiae antiquae et modernae completa*. V resnici gre za klasični reprint, ki je prvič izšel v Celovcu 1928 in še enkrat prav tam 1975. Izdaja je v resnici natančen posnetek izvirne izdaje in odličen tiskarski izdelek, vendar ga ne moremo imeti za faksimile, ker ne gre za unikatno predlogo, ampak za prvotno raz-

množeni tisk, ki je ohranjen v večjem številu izvodov. Zanimiv je podatek, da je tiskarske plošče izdelala ista delavnica (Göschl) kot za faksimile Prešernovih *Poezij* (1909). Poudariti je treba, da se publikacija v svojem kolofonu ne razglaša za faksimile, ampak za nespremenjeno izdajo. Kljub temu je prav ob njej v našo tiskarsko in knjigotrško, pa tudi bibliotekarsko terminologijo prišel in se prijel termin faksimile, ki se še zmeraj neselektivno uporablja tudi za reproducirane ponatise redkih tiskov.

Trubarjev Catechismus in der Windischenn Sprach (1935)

Po unikatnem izvodu dunajske Nacionalne biblioteke je v juliju in avgustu l. 1935 izdelala njihova fotografska delavnica foto-posnetke prve slovenske knjige, ki so služili klišarni St. Deu v Ljubljani kot predloge za klišee. Pripravo in izdelavo reprodukcije je vodil Silvester Škerl.

Posnetek je mogoče pogojno smatrati za faksimile, ker gre za prenos celotne unikatne predloge, čeprav prvotno natisnjene v večjem številu izvodov. (Pre)kratka spremna beseda ni v samostojnem zvezku, ampak dodana na koncu. Publikacija je izdelana v tehniki knjigotiska in ne posnema barvne podobe izvirnika. Naklada: 1200 izvodov. Izdaja je pomembna predvsem zato, ker je prva v seriji reprintov naše prve knjige, sicer pa ne dosega sočasne kvalitete evropskih faksimilov.

Prešernova Sonetni venec in Gazele (1957)

V letu 1957 je Cankarjeva založba za svojo takrat ustanovljeno enoto Antikvariat Cankarjeve založbe izdala dve Prešernovi pesnitvi, ki sta izvirno izšli kot prilogi v časniku Illyrisches Blatt (*Sonetni venec* 1834, *Gazele* 1833). Drobna tiska sta razmeroma kvalitetna reprinta po izvirnem formatu brez spremnih študijskih dopolnil. Izdelana sta brez posebnih ovojev.

Trubarjeva Koledar in Prvi psalm (1957)

Po *Katekizmu* (1550) gre za prva reprinta dveh manjših Trubarjevih del. Prvo je v izvirniku le del obsežnega *Prvega dela Novega testamenta* (1557/58), drugo pa je v izvirniku samostojen tisk (1579). Izdaji je pripravila prav tako Cankarjeva založba za svoj antikvariat. Reprinta

imata pridruženi kratki študiji Mirka Rupla, ki se je tedaj znanstveno ukvarjal z raziskovanjem slovenske protestantske književnosti in sistematično zbiral izvirnike ter začel izdajati njihove reprinte.

Reprinti protestantike v letu 1959

Mirko Rupel si je še naprej prizadeval sočasnim raziskovalcem in ljubiteljem predstaviti slovensko in hrvaško protestantiko, zato je leta 1959 pripravil še tri reprinte: Trubarjev prvi *Abecednik* (1550), Dalmatovo cirilsko *Tablo za dicu* (1561) in Konzulovo glagolsko *Tablo za dicu* (1561). Tudi pri teh izdajah gre za reprinte v izvirnem formatu, ki vsebujejo le dokaj dober posnetek izvirnega tiska. Vse tri publikacije so drobne brošurice, namenjene poznavalcem in ljubiteljem. Kratke spremne študije so pridružene reprintom.

Slovenski moderni faksimile in reprint v 2. polovici 20. stoletja

Časovni okvir: 1960–2003 (februar)

Število faksimilov: 67

Število reprintov in (faksimilov tiskov): 225

Skupaj 292

Reprinti (in faksimili tiskov)

V začetnem delu našega razpravljanja smo ob faksimilu natančneje definirali tudi reprint in poudarili, da so za to obliko reprodukcije bistveni trije elementi: tehnično-mehaničen posnetek prvotnega natisa, popolnost besedila ter ustreznost za znanstveno in strokovno rabo. V ospredju pozornosti je torej besedilo, ki je znova dostopno v novi izdaji, a ne posnema prvotne v vseh njenih lastnostih, npr. papirju ali vezavi, in ni vselej veren posnetek podobe čisto določenega primerka prvotne izdaje, ki se nam je ohranil.

V kulturnozgodovinskem in tehnološkem razvoju knjige pa so seveda stalno prisotne povsem legitimne želje in potrebe po čimbolj popolnih reprodukcijah nekaterih posebej pomembnih, zanimivih, likovno in tiskarsko atraktivnih starejših tiskov. Pogosto gre za

odločitve, da se reproducira čisto določen primerek v podobi, v kakršni se je ohranil. Če torej stremimo k taki reprodukciji z vidika v vseh pogledih verne reprodukcije (konkretna predloga, fotomehanični posnetek, ustreznost barv in materialov, posnemanje vezav, spremni komentar), nas ne preseneča, da take publikacije izdajatelji pogosto štejejo za faksimile. Drugi pristop, ki temelji na predlogi, takemu gledanju nasprotuje, ker gre vendarle za predloge, ki so bile že ob svojem prvotnem nastanku razmnožene v večjem številu enakih izvodov. Kakor smo že na več mestih utemeljili, je vendarle treba dosledno ločevati faksimile od reprintov tudi zato, ker gre pri tiskih v resnici redko za popolne reprodukcije konkretnega primerka, pa tudi sicer praksa izkazuje raznovrstna in pogosta odstopanja od kriterijev za pravi faksimile. Vztrajati torej moramo pri strokovnih stališčih, da gre pri reprodukcijah tiskov načeloma za reprints, razen v posebnih primerih unikatnih tiskov (npr. Gutenbergova Biblija, nekatera Trubarjeva dela ipd.), pri čemer morajo take publikacije poleg enkratnosti predloge ustrezati tudi vsem drugim kriterijem modernega faksimila.

Pred časom smo v raziskovalni nalogi obravnavali vse reprints, ki sodijo v najširši okvir slovenike in stremijo k čimbolj popolni reprodukciji izvirnika, zaradi česar so bili v večini primerov ob svojem nastanku poimenovani kot faksimili.¹² Naša analiza je pokazala, da gre razen v primeru dveh del (Trubarjeva *Katekizem* in *Register*) v celoti za reprints, čeprav je med njimi precejšnje število takih, ki v veliki meri dosegajo večino tehnoloških in uredniških kriterijev faksimilov.

V okviru kritične analize modernih slovenskih reprintov smo si zastavili dve temeljni vprašanji: katere so temeljne vsebinske determinante, v skladu s katerimi je nastala celotna produkcija (okoli 200 enot), in kakšna je kvalitetna podoba teh publikacij s tehnološkega in uredniškega vidika. Seveda s tem še niso izčrpana vsa zanimiva strokovna vprašanja, npr. razmerje med domačo in tujo proizvodnjo,

12 Primerjaj: Mihael Glavan: Edicijski problemi izdajanja starih knjižničnih fondov v faksimiliranih izdajah. Doktorska disertacija. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo, 2004; zlasti poglavje 11, str. 121–157.

knjigotrški vidiki, vloga založnikov, urednikov in drugih strokovnih sodelavcev pri nastajanju reprintov, vloga knjižnic, namembnost in uporaba reprintov itd.

Izbira predlog za reprinte

Slovstveni mejniki

Vsebinska analiza modernih slovenskih reprintov izkazuje, da izbor njihovih izvirnih predlog temelji predvsem na slovenskih slovstvenih mejnikih od ljudskega slovstva do modernih klasikov. Velika večina konstitutivnih besedil slovenske literature je doživela ponovne izdaje v podobi bolj ali manj kvalitetnih reprintov. Pregled izdaj po vsebini in glede na razvrstitev v časovnem loku (1964–2003) sicer ne izkazuje nekih sistematično postavljenih programskih smernic, ki bi jih izdelala literarna zgodovina sama ali v sodelovanju z založništvom in knjigotrštvom, vendar so se kljub temu v desetletjih samodejno izoblikovale. Izobraževalne ustanove, knjižnice in posamezniki imajo v tej obliki na voljo večino del, na katerih temeljita slovenska kulturna in literarna zgodovina.

Podrobnejše notranje strukturiranosti v našem okviru ne moremo obravnavati, zato naj izpostavimo le nekatere poudarke. Na področju ljudskega slovstva smo v podobi reprintov dobili npr. Štrekljevo zbirko *Slovenskih ljudskih pesmi*. Od starejših slovstvenih del je treba omeniti *Pisanice*, *Krajnsko čbelico* in *Vodnikove Pesmi*, med starejšimi klasiki sta favorita Prešeren in Gregorčič, med mlajšimi pa predvsem Cankar in *Pesmi štirih*. Posebna enota znotraj slovstvenih mejnikov je nedvomno slovenska protestantika, ki je bila reproducirana skoraj v celoti, nekatera dela tudi večkrat. Z reprinti najbolj poudarjena dela so seveda Trubarjev prvi *Katekizem* (1550), Dalmatinova *Biblija* in Bohoričeva slovnica.

Znanstvena knjiga

Drugo pomembno skupino slovenskih reprintov tvorijo predvsem starejše znanstvene publikacije. Najbolj pogoste so tiste s humanističnega področja, npr. starejši slovarji (Megiser, Alasia, Pohlin, Pleteršnik), jezikoslovna dela (Kopitar, Miklošič, Škrabec), zgodo-

vinopisje (Herberstein, Kuripečič, Academia Operosorum, Valvasor, Rutar), starejša kartografija (Ortelij, Florjančič, Kozler), naravoslovje, medicina idr. (Steinberg, Janša, Močnik, Potočnik).

Tudi v okviru te skupine je razvidno prizadevanje, da bi z reprinti predstavili vse glavne dosežke naše znanosti, vendar podoba ni tako popolna kot na področju umetniškega slovstva. Obstaja še precejšnje število del, ki bi zaslužila izid v obliki reprinta, vendar so knjigotrško manj zanimiva.

Redkosti in posebnosti

Za raziskovalce, ljubitelje in celo širše družbene skupine bralcev so vselej zanimive kulturnozgodovinske knjižne redkosti in zanimivosti, zato so pogoste tudi med modernimi slovenskimi reprinti. K redkostim navadno prištevamo starejše tiske, ki so nastali ob posebnih priložnostih in so že ob nastanku bili razmnoženi v majhnem številu, ali pa so se ohranili le redki izvodi, npr. *Catalogus librorum* (zgodnji knjigotrški katalog), prve slovenske pratike in podobna periodika, drobne tiskovine (letak s prvimi slovenskimi besedami, *Hišni žegen*, *Sončni mrk* ipd.), stara obredna besedila (pasijoni ipd.) in verske pesmarice. V nekaterih primerih gre za pokrajinsko ali lokalno zanimiva zgodovinska pričevanja, npr. *Istra kliče*, *Borba ob Soči*, *Narodne pesmi koroške*, *Slavjanski rodoljub*, *Cerkniško jezero*, *Pivovarna Adria* ipd. Dokaj pogosti in priljubljeni so reprinti zabavnih, tudi erotičnih, ljudskih ali umetnih pesmi ali zgodb, npr. Knoblova zbirka *Štiri pare kratkočasnih novih pesmi*, Staničeve *Pesmi za kmete ino mlade ljudi*, *Vodiška Johanca* ipd. Uspešnice so tudi starejše kuharske knjige (Vodnik) in druga praktičnopoučna dela, npr. s področja sadjereje in vinoreje (Vertovec, Vest), znamenite božjepotne lokacije, npr. *Sveta gora*, *Pater Bavčer* ipd.

Tiski iz NOB

Zaključeno tematsko celoto tvorijo reprinti tiskov, ki so nastali v posebnih razmerah NOB (1941–1945). Zaradi specifičnih vojnih razmer so to večinoma drobni, celo miniaturni tiski, v izvirni podobi tehnološko pomanjkljivo izdelani in natisnjeni na zelo slabem papirju. Med njimi so predvsem pesniške zbirke posameznikov, npr.

Kajuha in Bora, pa tudi skupinska dela in periodika. Med njimi je nesporno vodilna Prešernova jubilejna *Zdravljica*, ki je kot partizanski tisk izšla leta 1944, potem pa doživela še pet reprintov v zelo visokih nakladah.

Pomembnejši dosežki na področju reprintov

V izhodiščih obravnave modernih slovenskih reprintov smo opozorili na posamične primere strokovnega prizadevanja po celovitem posnemanju izvirnega tiska. Med slovenskimi reprinti imamo nekaj odličnih primerov te vrste, ki praktično v celoti zadoščajo potrebam raziskovalcev in ljubiteljev, predvsem pa uspešno izpopolnjujejo knjižnične fonde, ki nimajo izvirnikov. Sem sodijo predvsem reprinti pomembnih starejših znanstvenih, verskih in umetniških del. Posebej je treba navesti Dalmatinovo *Biblijo*, ki je doživela več izdaj, od katerih sta najkvalitetnejši tisti iz leta 1976 (v sozaložništvu Mladinske knjige in Rudolfa Trofenika) in iz leta 1994 (založila DZS v Ljubljani). Več odličnih reprintov so doživela Valvasorjeva dela: *Prizorišče človeške smrti v treh delih* (Maribor – Novo mesto, 1969), *Di Ehre dess Hertzogthums Crain* (Ljubljana – München 1970), *Topographia Ducatus Carnioliae modernae* (Ljubljana – München 1970), *Pasijonska knjižica* (Ljubljana 1970), *Topographia Archiducatus Carinthiae antiquae et modernae completa* (Celovec 1975), *Ovidii Metamorphoseos icones* (Ljubljana, 1984, 1995), *Topografija Kranjske* (skicna knjiga) (2001). Največje število reprintov je doživela prva slovenska knjiga, Trubarjev *Katekizem* (1550). Med njimi je najboljši tisti iz leta 2000 (Slovenska knjiga), ki smo ga zaradi unikatne predloge uvrstili k faksimilom.

Ostali vidiki modernih slovenskih reprintov

Z vidikoma predlog in kvalitete produkcije seveda še niso izčrpana vsa zanimiva strokovna vprašanja v zvezi z modernimi slovenskimi reprinti. V okviru naše naloge lahko le opozorimo na nekatera pomembnejša, npr. na razmerje med domačo in tujo proizvodnjo, sodelovanje tujih in slovenskih strokovnjakov, knjigotrški vidiki, vloga založnikov, urednikov in drugih strokovnih sodelavcev pri njihovem nastajanju, vloga knjižnic, namembnost in uporaba reprintov itd.

**BIBLIOGRAFSKI POPIS REPRINTOV
SLOVENSKE PROTESTANTIKE¹³**

1877–1879

LETOPIS Matice Slovenske. - 1869–1912. - V Ljubljani : Matica Slovenska, 1869–1912. - 22 cm

Ov. nasl. - Od 1894–1907: Letopis Slovenske Matice. - Za leto 1908 in 1909

Letopis ni izšel. - Letnik. - Nadaljevanje publikacije Národní koledar in Letopis Matice Slovenske

Ain neues lied von den kraynnerischen bauren. Letopis Matice slovenske 1877, str. 200/201.

Faksimile letaka kot priloga v strokovni publikaciji.

VALVASOR, Johann Weikhard

Die Ehre des Herzogthums Krain / von Johann Weichard Freiherrn von Valvasor. - 2. unveränderte Aufl. / herausgegeben von J. Krajec [und] Josef Pfeifer. - Rudolfswerth : J. Krajec, 1877–1879 ([Rudolfswerth] : J. Krajec). - 4 zv. : ilustr. ; 30 cm

Nasl. izv. izd.: Die Ehre des Hertzogthums Crain. - Got. - Izv. izd.: Laibach ; Nürnberg, 1689

1882

VALVASOR, Johann Weikhard

Das Erz-Herzogthum Kärndten [Slikovno gradivo] / von Johann Weichard Freiherrn von Valvasor. - 2. unveränderte Aufl. - In Rudolfswert : J. Krajec, 1882. - [6], X, 110 str., [229] f. z. bakrorezi, [1] zganj. pril. : ilustr. ; 30 cm

Izv. stv. nasl.: Topographia Archiducatus Carinthiae antiquae & modernae completa. - Podatek o založniku na nasl. str. za podatkom o letu izida. - Got. - Valvasor in Kärnten / von P. v. Radics: str. 1-6. - Izv. izd.: Nürnberg, 1688

- 13 Celotna bibliografija reprintov starih redkih slovenskih tiskov je kot priloga objavljena v gradivu, ki je navedeno v opombi 12. Za našo revijo so relevantni predvsem protestantski tiski, zaradi razvojne črte pa dodajamo še štiri predhodne reprinte.

1928

VALVASOR, Johann Weikhard, Frhr. von

Topographia Archiducatus Carinthiae antiquae & modernae completa: Das ist Vollkommene und gründliche Land - Beschreibung des berühmten Erz - Herzogthums Kärndten. - Nürnberg : W. M. Endter, 1688. - f°

Najboljši reprint pred letom 1960.

1935

TRUBAR, Primož

Catechismus in der windischenn Sprach : samt einer kürtzen Ausslegung in gesang weiss: item die Litanai und ein predig vom rechten Glauben, gestelt, durch Philopatridum Illiricum : anu kratku Poduuzhene skaterim vsaki zhlouik more v nebu pryti / [Primož Trubar]. - Faks. izd. / [priprave Silvester Škerl]. - V Ljubljani : Akademsko založba, 1935 (Vir, Domžale : P. Veit). - 244 str. : note ; 17 cm

Edini ohranjeni izvod te izdaje poseduje Avstrijska nacionalna biblioteka na Dunaju. Po njem je v juliju in avgustu l. 1935 izdelala fotografska delavnica te knjižnice verne foto-posnetke, ki so služili klišarni St. Deu v Ljubljani kot predloge za klišeje.

1957

TRUBAR, Primož

Ta slovenski kolendar 1557 / Trubar. - V Ljubljani : Cankarjeva založba, 1957. - [24] str. ; 21 cm

TRUBAR, Primož

Ta prvi psalm shnega triiemi islagami, Htroshtu vsem kerszhenikom, kir od Turkou inu Papeschnikou sijlo terpe, de se vti nih prauí veri ne sblanio inu od nee ne pado : [Shkurianez inu kukouez ... Crainza sta slushila] / Primož Trubar ; Spremna beseda: Mirko Rupel. - Faksimil. izd. - [V Ljubljani : Cankarjeva založba, 1957]. - [X] str. ; 8°

1959

TRUBAR, Primož

Abecedarium : ene buquice, is katerih se ti mladi inu preprosti Slouenci, mogo lahku tar hitru brati inu pissati nauuzhiti / [Trubar]. - V Ljubljani : Cankarjeva založba, 1959 ([Ljubljana] : Ljudska pravica). - [23] str. ; 16 cm

Reprint edinega izvoda, ki ga hranijo v Avstrijski nacionalni biblioteki; privezan je k 1. in 2. slovenski knjigi (sg 18. Z. 44). - Del naklade s preplepljenim impresumom: München : R. Trofenik, [1959].

DALMATA, Antun

Tabla za dicu : jedne malahne knižice, iz koih se ta mlada predraga ditca, tere priprosti ljudi s cirulskimi slovni čtati, i poglavitei, i potribnei artikuli, ili členi ove prave Karstianske vere, koja svakoga čovika izveliča, lahko mogu naučiti / [Antun Dalmata] ; [spremno besedo napisal Mirko Rupel]. - Faks. izd. - (V Ljubljani : Cankarjeva založba, 1959). - [30] str. ; 16 cm

Spremna beseda / Mirko Rupel: str. [23] - [25]. - Geleitwort / Mirko Rupel: str. [26] - [29]

KONZUL, Stjepan Istranin

Tabla za dicu : edne malahne knižice iz koih se ta mlada predraga ditca, tere priprosti ljudi zglagolskimi slovni čtati, i pogalvitei, o potribnei artikuli, ili členi ove prave stare karstianske vere, koja svakoga čovika izveliča lagko mogu naučiti = Abecedarium, und der gantze Catechissmus : one ausslegung, in der Crobatischen Sprach. - V Ljubljani : Cankarjeva založba, 1959 ([Ljubljana] : Ljudska pravica). - [36] str. ; 16 cm

Ov. nasl.: Glagolska tabla za dicu 1561. - Spremna beseda, ki jo je napisal Mirko Rupel, v slov. in nem. prevod. - Del naklade s preplepljenim impresumom: München : R. Trofenik, [1959]. - Bibliografija pri spremni besedi. - Izv. izd.: Tübingen, 1561.

1965

TRUBAR, Primož

Abecedarium, oli tabliza, is katere se vsaki more lahku inu vkratkim, brati inu pissati nauuzhiti / [Primož Trubar]. - [Faksimili]. - V Ljubljani : Cankarjeva založba, 1965 ([Ljubljana] : Ljudska pravica). - [18] str. ; 16 cm

Nasl. na ov.: Abecedarium. - Avtor naveden na ov. - Spremna beseda / Branko Berčič: str. [15-18]. - 300 izv. - Izv. izd.: V Tibingi, 1566

1966

TRUBAR, Primož

Abecedarium vnd der klein Catechismus in der Windischen Sprach : ane Buquice is tih se ty Mladi inu preprosti Slouenci mogo lahku vkratkim zhasu

brati nauuzhiti. - Faksimile / spremno besedo napisal Branko Berčič. - V Ljubljani : Cankarjeva založba, 1966. - 26, [VIII] str. ; 16 cm

Spremna beseda: str. [I-VIII]. - Bibliografija pri spremni besedi. - Izv. izd: In Sybenburgen : T. Jernei Skuryaniz, 1550

TRUBAR, Primož

Ena dvhovska peissen svper Tvrke inv vse sovrashnike te Cerque Boshye : enu opuminane Hpokuri inu Kmolutui, S. Daniela inu druge Molytue, skusi P. Truberia sloshene inu tolmazhene = ein Chrstlich Lied Ermanung zur Buss Danielis vnnd andere Gebett wider die Türcken... - [Faksimile] / [spremno besedo napisal Branko Berčič]. - V Ljubljani : Cankarjeva založba, 1966. - [22] str. : ilustr. ; 16 cm

Spremna beseda: str. [17-22]. - Bibliografija pri spremni besedi. - Izv. izd: VTibingi, 1567

1967

TRUBAR, Primož

Eni psalmi, ta celi catehismus, inu tih vegshih gody, stare inu noue kerszhanske peisni, od P. Truberia, S. Krelia, inu od drugih sloshene, druguzh popraulene inu pobulshane = #Der #gantz Catechismus, ettlich Psalm, Christliche Gesäng, die man auff den fürnembsten festen finget, in der Windischen Sprach, zum andern Corrigirt vnnd gemehret / [spremno besedo napisal Branko Berčič]. - Faksimile. - Ljubljana : Cankarjeva založba, 1967 (v Ljubljani : Ljudska pravica). - [48] str. : faksim. ; 17 cm

Spremna beseda / Branko Berčič: str. [37-47]. - Nasl. na ov.: Eni psalmi. - Ob 400-letnici prve slovenske pesmarice. - 300 izv. - Bibliografija: str. [48]. - Izv. izd.: VTibingi, 1567

MEGISER, Hieronymus

Slovenisch-deutsch-lateinisches Wörterbuch : Neugestaltung und Faksimile der ersten Ausg. aus dem Jahre 1592 / Hieronymus Megiser ; bearbeitet von Annelies Läg Reid = Slovensko-nemško-latinski slovar : preureditev in posnetek prve izdaje iz leta 1592 / Hieronim Megiser ; priredila Annelies Läg Reid. - Wiesbaden : O. Harrassowitz, 1967. - XXII, 388 str. ; 25 cm. - (Monumenta linguae slavicae dialecti veteris. Fontes et dissertationes ; T. 7)

Vorwort / Annelies Läg Reid: str. V-XIX. - Bibliografija: str. XX-XXII

Slovar vključujemo zato, ker je Megiser uporabil besedje slovenskih protestantskih tiskov, zlasti iz Dalmatina.

1968

BIBLIA, 1584. #T. #1, Text / [Übersetzer] Jurij Dalmatin ; [Vorwort Branko Berčič]. - München : R. Trofenik ; Ljubljana : Mladinska knjiga, 1968 (Heppenheim : Franz Wolf). - [12] str., [50], 334, [6], 210, [9] f. : lesorezi ; 36 cm. - (Geschichte, Kultur und Geisteswelt der Slowenen ; #Bd. 3)

Boh. in lat. - Faksimile po izvodu NUK R 10052. - Die Entstehung der Dalmatin-Bibel / von Branko Berčič: str. [5-11]. - Izv. izd.: Wittemberg, 1584 – 500 izv.

BIBLIA, tu ie, vse Svetu pismu, Stariga inu Noviga testamenta / slovenski, tolmazhena, skusi Iuria Dalmatina = Bibel, das ist, die gantze heilige Schrifft : windisch. - Izredna izd., faksimile / [spremnna beseda in primerjava z originalom Branko Berčič]. - V Ljubljani : Mladinska knjiga ; iz Münchna : R. Trofenik, 1968 (v Heppenheimu : F. Wolf). - [50], 334, [6], 210, 150, [10] f., V str. : ilustr. ; 36 cm. - (Monumenta litterarum Slovenicarum, izr. izd.) – 2430 izv.

Boh. - Listi potiskani na obeh straneh. - Faksimile po izvodu iz Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani. - O nastajanju Dalmatinove Biblije / Branko Berčič: str. I-V. - Bibliografija pri spremni besedi. - Kazala. - Izv. izd.: Wittemberg, 1584.

MEGISER, Hieronymus

Das Vaterunser : in vierzig Sprachen : Frankfurt 1593 / Hieronymus Megiser ; [mit einem Nachwort von Branko Berčič]. - Nachdruck. - München : R. Trofenik, 1968. - [58] str. ; 21 cm. - (Litterae slovenicae ; 4)

1969

BOHORIČ, Adam

Arcticae horulae : #die #erste Grammatik der slowenischen Sprache : Wittenberg 1584 / Adam Bohorič ; [Redaktion Branko Berčič]. - München : R. Trofenik, 1969-<1971>. - Zv. <2> ; 25 cm. - (Geschichte, Kultur und Geisteswelt der Slowenen ; #Bd. #4, Teil 2)

1970

TRUBAR, Primož

Catechismus in der windischenn Sprach : samt einer kürtzen Ausslegung in gesang weiss: item die Litanai und ein predig vom rechten Glauben, gestelt, durch Philopatridum Illiricum : anu kratku Poduuzhene skaterim vsaki zhlouik more v nebu pryti / [spremnna beseda Mirko Rupel (priredil Branko Berčič)]. -

V Ljubljani : Mladinska knjiga, 1970 (Graz : Akademische Druck- und Verlagsanstalt). - 244, XXXVI str. ; 17 cm. - (Monumenta litterarum Slovenicarum ; 8)

Philopatridus Illiricus je psevdonim. - Dva lesoreza na nasl. str. - Got. in lat. - Predgovor v nem. - Faksimile po edinem ohranjenem izvodu Avstrijske nacionalne biblioteke na Dunaju.

BOHORIČ, Adam

Arcticae horulae ... / Adami Bohorizh. - Faksimile / spremna beseda Branko Berčič. - V Ljubljani : Mladinska knjiga ; München : Rudolf Trofenik, 1970. - 178, 59, XXII str. : faks. ; 18 cm. - (Monumenta litterarum Slovenicarum ; 7)

Faksimile po izvodu iz Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani. - Adam Bohorič in njegova slovnica slovenskega jezika / Branko Berčič: str. I-XXII. - Bibliografija: str. XXII

1973

JEZUS Sirah / [prevedel] Jurij Dalmatin. - Faksimilirana izd. / spremna beseda Branko Reisp. - Ljubljana : Delo, 1973 (Ljubljana : Delo). - [20], 241, XXXVIII str. ; 19 cm

Boh., got. in lat. - Z ekslibrisom ČGP Delo B. Jakca. - 400 oštevilčenih izv. - Prvi ljubljanski tiskar Janez Mandelc (Mannel, Manlius), 1575-1581 / Branko Reisp: str. I-XXXVIII. - Bibliografija: str. XXIV-XXXVIII. - Sažetak / prev. Milan Rakočević ; Zusammenfassung ; Summary / [oboje] prev. Milan Mlačnik. - Izv. izd.: Ljubljana : Janez Mandelc, 1575

- - Ob izdaji faksimila Jezus Sirah. - 1 zgibanka (6 str.) ; 14 cm

TRUBAR, Primož

Cerkovna ordninga = Slowenische Kirchenordnung. #Teil #1, Text / Primož Trubar = Primus Truber. - [Faksimile]. - München : R. Trofenik, 1973. - 168, [13], XXXIV str. ; 19 cm. - (Geschichte, Kultur und Geisteswelt der Slowenen ; #Bd. #10)

Predgovor in spremna beseda v nem. s slov. prevodom. - Predgovor / Rudolf Trofenik: str. XI-XIV. - Trubarjeva »Cerkovna ordninga« : sklepna beseda k faksimilirani izdaji / Christoph Weismann: str. XXVII-XXXIV. - Izv. izd.: Tübingen, 1564

1974

JEZUS Sirah / [prevedel] Jurij Dalmatin. - [Faksimile / spremna beseda Branko Reisp]. - Ljubljana : Mladinska knjiga, 1974 (Ljubljana : Delo). - 241, XVII str. ; 19 cm. - (Monumenta litterarum Slovenicarum ; 12)

Izv. stv. nasl.: Jesus Sirah, ali negove bukvice (latinski Ecclesiasticus). - Boh., got. in lat. - Faksimile po primerku iz NUK. - Prva v Ljubljani natisnjena slovenska knjiga / Branko Reisp: str. III-XVI. - Bibliografija (pri spremni besedi): str. XVII-[XVIII]. - Izv. izd.: Drukanu vLublani : skusi Ioannesa Mandelza, 1575

1983

DALMATIN, Jurij

Agenda tu ie koku se te imenitishe boshie slushbe opravljajo po wirtembergsski cerkovni ordnungi, slovenski = Wirtembergische Kirchenagend : windisch / [Jurij Dalmatin]. - Faksimil / [izdajo pripravil in uredil Bogomil Gerlanc]. - Murska Sobota : Pomurska založba, 1983 (v Ljubljani : Delo). - 54 str. ; 16 cm
Nasl. na ov. in v kolofonu: Agenda. - Boh. - Avtor naveden na ov. in v kolofonu. - Faksimil iz knjižnice Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, Sign. R-1430, v Zagrebu. - 3.300 izv. - Spremna beseda / Bogomil Gerlanc: str. 49-[55]. - Izv. izd.: VVitebergae : Haeredes Iohan. Cratonis, 1585

1984

TA celi catehismus, eni psalmi, inu teh vekshih godov, stare inu nove kerszhanske pejsni / od P. Truberja, S. Krellia, inu od drugih sloshena, inu s' dostemi lepimi duhovnimi pejsmi pobulshane ... - Faksimile / [izdajo s spremno besedo pripravil Bogomil Gerlanc]. - V Ljubljani : Mladinska knjiga, 1984 (v Ljubljani : Delo). - 334 str. : ilustr. ; 18 cm

Nasl. na prelim. str. ter nasl. v kolofonu in na ov.: Slovenska protestantska pesmarica. - Delni faksimile (Dalmatinov nemški predgovor preveden v slov., Trubarjeva slovenska uvodna beseda prirejena v gajici, manjka tudi kazalo) po izvodu iz knjižnice JAZU, Zagreb, sign. R-1430. - Izredna izdaja za knjižni klub Svet knjige. - 8500 izv. - Ob novem natisu starih duhovnih pesmi / Bogomil Gerlanc: str. 301-330. - Izv. izd.: V'Bitembergi : Johann Krafft's Erben, 1584

TA celi catehismus, eni psalmi, inu teh vekshih godov, stare inu nove kerszhanske pejsni / od P. Truberja, S. Krellia, inu od drugih sloshena, inu s' dostemi lepimi duhovnimi pejsmi pobulshane ... - Faksimile / spremno besedo prispeval Jože Koruza ; izdajo pripravil in uredil Bogomil Gerlanc. - V Ljub-

ljani : Mladinska knjiga, 1984 (v Ljubljani : Delo). - 343 str. : ilustr. ; 18 cm. - (Monumenta litterarum Slovenicarum ; 19)

Nemški predgovor Jurij Dalmatin, slovenska uvodna beseda Primož Trubar. - Faksimile po izvodu iz knjižnice JAZU, Zagreb, sign. R-1430. - 1100 izv. - Cerkvene pesmi in pesmarice slovenskih protestantov / Jože Koruza: str. 307-336. - Urednikove opombe / Bogomil Gerlanc: str. 338-340. - Najpomembnejša literatura: str. 337. - Izv. izd.: V'Bitembergi : Johann Krafft's Erben, 1584

1986

LUTHER, Martin

Mali katechismus, touje tou krátky návuk vöre kerschánszke / dávno nigda, po D. Luther Martonni z szvétoğa pizsma vkúp zebráni ino za droune Deczé volo szpizsani, zdai pak na szlovenszki jezik preloseni. - Faksimile / spremna beseda Mihael Kuzmič. - Murska Sobota : Pomurska založba, 1986 (Ljubljana : »Jože Moškrič«). - 48, XV str. : faks. Temlinovega rokopisa ; 17 cm. - (#Zbirka #Panonika)

Nasl. na ov.: Mali katechismus; nasl. v kolofonu: Mali katechismus dr. Martina Luthra. - Prevedel Franc Temlin; njegovo ime skrito tudi na nasl. str. v velikih črkah anagrama. - Faksimile po izvodu iz Hauptbibliothek der Frankeschen Stiftungen v Halle. - Izšlo ob 400-letnici smrti Primoža Trubarja. - 800 izv. - Temlinovo pismo nemškim pietistom / prevod Kajetan Gantar: str. I-IV. - Franc Temlin in Luthrov Mali katekizem / Mihael Kuzmič: str. V-XII. - Opombe: str. XIII-XV. - Izv. izd.: Halle, 1715

DALMATIN, Jurij

Catechismus, tu ie ty nar potreibnishi shtuki nashe kerszhanske vere, sred kratko sastopno islago inu hishno tablo, inu drugimi potrebnimi navuki. - Fresach : Verein für die evangelische Glaubensüberlieferung in Kärnten, 1986 (Wolfsberg : Ernst Ploetz). - [119] str. : ilustr. ; 15 cm. - (Schriften des »Evangelischen Diözesanmuseums in Kärnten«)

Prirejeno po: Der kleine Catechismus, 1529 / Martin Luther. - Ov. nasl.: Catechismus. - Boh. - Prireditelj Jurij Dalmatin; domnevni avtor spremne besede Oskar Sakrausky. - Faksimile. - Martin Luthers Kleiner Katechismus in slowenischer Sprache aus dem Jahre 1580: str. 113-118. - Izv. izd.: V Lublani : skusi Iansha Mandelza, 1580

TRUBAR, Primož

Ta slovenski kolendar 1557 : [faksimil] / Primož Trubar. - Ljubljana : Delo ; Vevče : Papirnica, 1986 (Ljubljana : Delo). - [17] str. ; 21 cm

Povodom 400-godišnjice smrti Primoža Trubara. - Tiraž 500 (Broš.)

TRUBAR, Primož

Ena dolga predgovor k Novemu testamentu / Primož Trubar. - V Ljubljani : Cankarjeva založba, 1986. - 2 zv. ; 21 cm. Ob štiristoti obletnici smrti Primoža Trubarja Vsebina: [1]:Ena dolga predgovor k Novemu testamentu. - Reprint. - [196] str. - Izv. izd. V Tibingi : Morhart, 1557. [2]:Trubarjeva Ena dolga predgovor/ Jože Rajhman. - 136 str.- Dodatek k reprintu.

1987

KRELJ, Sebastijan

Otrozhia biblia : #ein #Handtbüchlein, darinn ist unter anderm der Catechismus von fünfferlei Sprachen ... - Faksimile / [spremnio besedo prispevala Martina Orožen in Bogomil Gerlanc]. - V Ljubljani : Mladinska knjiga, 1987. - 162 str. : ilustr. ; 18 cm. - (Monumenta litterarum slovenicarum ; knj. 20)

Avtor Sebastijan Krelj naveden v kolofonu. - Faksimile po izvodu iz knjižnice Biblioteca Apostolica Vaticana v Rimu, sign. 21383, in faksimile pisma po izvirniku v Drž. arhivu Slovenije v Ljubljani. - 1000 izv. - Kreljeva »Otročja biblia« / Martina Orožen: str. 139-157. - Ob Krelju in Bohoriču / Bogomil Gerlanc: str. 158-161. - Bibliografija pri obeh spremnih besedah. - Izv. izd.: V Regensburgi : skusi Ioannesa Burgera, 1566. - Vsebuje tudi faksimile, prepis in prevod pisma: Trubar-Kreljevo pismo Adamu Bohoriču, Ljubljana, 1. avgusta 1565

BOHORIČ, Adam

Arcticae horulae succisivae = Zimske urice proste / Adam Bohorizh ; prevedel in spremno študijo napisal Jože Toporišič ; [uvodni del prevedel Anton Sovre, posodobil Kajetan Gantar]. - Maribor : Obzorja, 1987. - 331 str. ; 21 cm Vzpor. lat. besedilo in slov. prevod. - Faksimile. - Zimske urice, prva slovenska slovnica ; Prevajalsko in uredniško poročilo / Jože Toporišič: str. 281-331

1990

VRAMEC, Antun

Postilla / Antun Vramec : [za tisak priredio i pogovor napisao Alojz Jembrih]. - Zagreb : Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti : Kršćanska sadašnjost ; Varaždin : Zavod za znanstveni rad, 1990. - 238, 118, 77 str. : ilustr. ; 19 cm + 1 list z grafijo Vramčeve Postille. (Posebna izdanja JAZU) (Bibliofilska izdanja KS. #Niz #Reprinti)

Bibliografija o Postilli Antuna Vramca: str. 63-65. - Zusammenfassung. - Izv. izd.: v Varašdine, 1586

1992

TRUBAR, Primož

Catechismus : v slouenskim Iesiku sano kratko sastopno Islago ... / [Primož Trubar ; spremno besedilo Mihael Glavan]. - [Faksimile]. - Ljubljana : Državna založba Slovenije, 1992 (Ljubljana : »Jože Moškrič«). - [208] str. : faksimile ; 12 cm

Nasl. v kolofonu: Catechismus 1555. - Avtor naveden v kolofonu. - Izv. izd.: Tübingen : Morhart, 1555. - 1000 izv. - Trubarjev narodni kulturni program / Mihael Glavan: str. [201-207]. - »V bibliofilski izdaji 100 oštevilčenih izvodov na ročno izdelanem papirju ...

VRAMEC, Antun

Kronika / Antun Vramec ; [za tisak priredio Alojz Jembrih]. - Zagreb : Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti : Kršćanska sadašnjost ; Varaždin : Zavod za znanstveni rad, 1992. - 65, [2] str. : ilustr. ; 19 cm. - (Posebna izdanja HAZU) (Bibliofska izdanja KS. Niz reprinti)

Ov. nasl. - Uz izdanje / Alojz Jembrih: str. [67-68]. - Izv. stv. izd.: v Lublane, 1578

-- O Vramčevj kronici / Alojz Jembrih. - 99 str. : ilustr. Bibliografija: str. 74-77.

- Zusammenfassung

1993

TA evangeli svetiga Matevsha, sdai pervizh v ta slouenskij Iesig preobernen = Evangelium d. n. Iesv Christi, authore Matthao, nunc primum uersum in linguam Schlaucam / [[prevedel] Primož Trubar ; spremna beseda Mihael Glavan]. - [Reprint po izvodu v Österreichische Nationalbibliothek na Dunaju]. - Ljubljana : DZS, 1993 (Ljubljana : »Jože Moškrič«). - 80, 14 str. ; 16 cm

Evangelij sv. Matevža - prvi slovenski prevod iz Svetega pisma / Mihael Glavan: str. 2-14. - 500 izv. »od tega 100 oštevilčenih bibliofilskih izvodov na ročno izdelanem papirju ...«

1994

BIBLIA, tu je, vse Svetu pismu, Stariga inu Noviga testamenta / slovenski, tolmazhena, skusi Jurja Dalmatina = Bibel, das ist, die gantze heilige Schrifft : windisch. - Faksimile / [uredil Mihael Glavan]. - Ljubljana : DZS, 1994 (Ljubljana : »Jože Moškrič«). - [50], 334, [6], 210, 150, [9] f. : lesorezi ; 4° (36 cm)

Boh. - Faksimile po izvodih NUK R 10052 in NUK R 19062. - 100 oštevilčenih izv. - Izv. izd.: Wittemberg, 1584

BIBLIA, tu je, vse Svetu pismu, Stariga inu Noviga testamenta / slovenski, tolmazhena, skusi Jurja Dalmatina = Bibel, das ist, die gantze heilige Schrifft : windisch. - Faksimile / [uredil in spremno besedo napisal Mihael Glavan]. - Ljubljana : Mladinska knjiga, 1994 (Ljubljana : »Jože Moškrič«). - [50], 334, [6], 210, 150, [14] f. : lesorezi ; 4° (36 cm)

Boh. - Faksimile po izvodih NUK R 10052 in NUK R 19062. - Izdano v počastitev petdesetletnice Mladinske knjige. - 1200 izv. - Dalmatinova Biblija in Slovenci / Mihael Glavan: na koncu knjige. - Izv. izd.: Wittemberg, 1584

1995

LUTHER, Martin

Hishna postilla D. Martina Lutheria, zhes te nedelske inu teh imenitishih prasnikaou Evangelie, skusi cejlu lejtju, s'vsem flissom tolmazhena, skusi Primosha Truberia Krainza rainziga. - Faksimile. - Ljubljana : DZS, 1995 (Ljubljana : »Jože Moškrič«). - 1 zv. (loč. pag.) : ilustr. ; 32 cm

Nasl. v kolofonu: Hišna postila D. Martina Lutherja, čez te nedelske inu teh imenitiših praznikov Evangelije, skuži cejlu lejtju z vsem flisom tolmačena skuži Primoža Trubarja ... - Boh. in got. - Faksimile po izvodih NUK R 10054 in NUK R 19055. - Tiskano 100 oštevilčenih izvodov. - Izv. izd.: V Tíbingi, 1595

- - Trubarjeva Hišna postila : ob 400. obletnici izida zadnje slovenske protestantske knjige / [besedilo] Mihael Glavan. - 12 str., [20] str. pril. s faks.

1996

TRUBAR, Primož

Catehismus s dveima islagama : ena pridiga od starosti te praue inu kriue vere ... vkupe sbrana ... skusi Primosha Truberia. - Faksimile. - Ljubljana : DZS, 1996 (Ljubljana : »Jože Moškrič«). - 531 str. ; 16 cm

Faksimile po izvodih ÖNB Wien 15.510-A in Zagreb, JAZU R-1430. - 100 oštevilčenih izv. - Izv. izd.: V Tíbingi, 1575

- - Trubarjev Katehismus z dvejma izlagama / Mihael Glavan. - 21 str. ; 15 cm Bibliografija: str. [22]

1997

TRUBAR, Primož

Chatehismus / Primož Trubar. - [Faksimile]. - Celovec : Wieser, cop. 1997 ([Ljubljana : Mladinska knjiga]). - 244 str. ; 16 cm. - (Novo berilo / Wieser)

Ponatis faks.: V Ljubljani : Akademsko založba, 1935; izv. izd.: Tübingen : Ulrich Morhart, 1550

TRUBAR, Primož

Register vnd summarischer Inhalt, aller der Windischen Bücher, die von Primo Trubero biss auff diss 1561. Jar in Truck geben seind, ... - Faksimile. - Ljubljana : Slovenska knjiga, 1997 (v Ljubljani : Mladinska knjiga). - [24] str. ; 20 cm. - (Monumenta Slovenica ; 7) V kolofonu tudi slov. nasl.: Register in kratka vsebina vseh slovenskih knjig, ki jih je Primož Trubar do leta 1561 dal v tisk ... - Popolni faksimile izvirnika - unikata s sg. R 7616, ki ga hrani Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani. - Faksimile in komentar v škatli 4 × 29 × 23 cm. - Bibliofilska izd. v 450 oštevilčenih izv., dodatno natisnjenih 50 izv. za potrebe založbe. - Izv. izd.: Tübingen, 1561

- - Commentarium / [v angleščino prevedel Peter Altshul, v nemščino prevedla Marija Javor-Briški]. - 83 str.

Beseda založbe in študija prevedeni v nem. in angl. - Vsebina: Beseda založbe / Martin Žnidaršič. Register in kratka vsebina vseh slovenskih knjig, ki jih je Primož Trubar do leta 1561 dal v tisk ... / prevod izvirnika v slovenščino Anton Janko. Trubarjev Register / Mihael Glavan

TRUBAR, Primož

Try duhouske peissni : v ti eni, ie te cerque boshye ... / od Primosha Truberia sloshene. - Faksimile. - Ljubljana : DZS, 1997 (Ljubljana : »Jože Moškrič«). - [33] str. ; 16 cm

Faksimile po izvodu v ÖNB Wien, sign. 396.057-AM. - Faksimile in komentar v škatli 2 × 24 × 18 cm. - Tiskano v 100 oštevilčenih izv. - Izv. izd.: V Tübingi, 1575
- - Trubarjeve tri duhovske pesmi / Mihael Glavan. - 15 str. Bibliografija: str. [16]

1998

BIBLIA, tu ie, vse Svetu pismu, Stariga inu Noviga testamenta = Bibel, das ist, die gantze heilige Schrifft : windisch / slovenski, tolmažena, skusi Jurja Dalmatina. - Faksimile / [uredil in spremno besedo napisal Mihael Glavan]. - Ljubljana : Mladinska knjiga, 1998 (Ljubljana : Mladinska knjiga). - [50], 334, [6], 210, 150, [14] f. : lesorezi ; 36 cm

Boh. - Faksimile po izvodih NUK R 10052 in NUK R 19062. - Listi potiskani na obeh str. - 800 izv. - Dalmatinova Biblija in Slovenci / Mihael Glavan: na koncu knjige. - Izv. izd.: Wittemberg, 1584

TA drugi deil tiga Noviga testamenta, ... / skusi Primosha Truberia Crainza,

sueistu preobernen. - Faksimile. - Ljubljana : DZS, 1998 ([Ljubljana] : »Jože Moškrič«). - [92] str. ; 21 cm

Boh. in got. - Faksimile po izvodu NUK R 10064. - Faksimile in spremna študija v škatli 3 × 28 × 23 cm. - Tiskano v 100 oštevilčenih izv. - Izv. izd.: V Tibingi, 1560

- Trubarjevi prevodi Nove zaveze : [spremna študija] / Mihael Glavan. - 16 str.

1999

TRUBAR, Primož

Catechismus : v slouenskim Iesiku sano kratko sastopno Islago ... / [Primož Trubar ; spremno besedilo Mihael Glavan]. - Faksimile. - Ljubljana : DZS, 1999 (Ljubljana : »Jože Moškrič«). - [208] str. : faks. ; 12 cm

Nasl. v kolofonu: Catechismus 1555. - Avtor naveden v kolofonu. - Podatek o izdaji naveden v CIP-u. - Trubarjev narodni kulturni program / Mihael Glavan: str. [201-207]. - Izv. izd.: Tübingen : Morhart, 1555

NOUVI zákon ali Testamentom goszpodna nasega Jezusa Krisztusa / zdaj oprvics z grcskoga na sztári szlovenszki jezik obrnyeni po Stevan Kűzmicsi Surdánszkom F. - Faksimile / [spremni besedi Mihael Kuzmič in Mihael Glavan]. - Ljubljana : Svetopisemska družba Slovenije : Slovensko protestantsko društvo Primož Trubar, 1999 (Ljubljana : »Jože Moškrič«). - 854, 21 str. ; 18 cm
Faksimile po izvodu NUK R 10262. - Štefan Kűzmič - prevajalec Novega zakona / Mihael Kuzmič: del 2, str. 3-9. - Najpomembnejša prekmurska slovenska knjiga / Mihael Glavan: del 2, str. 11-21. - Izv. izd.: V Halli Saxonskoj, 1771

2000

TRUBAR, Primož

Catechismus in der windischenn Sprach : samt einer kűrtzen Ausslegung in gesang weiss: item die Litanai und ein predig vom rechten Glauben, gestelt, durch Philopatridum Illiricum : anu kratku Poduuzhene skaterim vsaki zhlouiik more v nebu pryti / [Primož Trubar ; spremna beseda Janko Kos]. - Ljubljana : Mladinska knjiga, 2000 (Ljubljana : Mladinska knjiga). - 244, [III] str. : note ; 17 cm

Nasl. v kolofonu in na hrbtu knj.: Catechismus. - Avtor naveden v kolofonu. - Got. - Jubilejna izd. ob 450. obletnici. - Faksimile po izvodu iz Österreichische Nationalbibliothek na Dunaju. - Prva slovenska knjiga / Janko Kos: str. I-III. - Izv. izd. je iz leta 1550

TRUBAR, Primož

Catechismus in der windischenn Sprach : sambt einer kürtzen Außlegung in gesang weiß. Item die Litanai und ein predig vom rechten Glauben, gestelt, durch Philopatridum Illiricum : anu kratku Poduuzhene skaterim vsaki zhlouik more vnebu pryti. - Faksimile. - Ljubljana : Slovenska knjiga, 2000 (v Ljubljani : Pleško). - 155 f. : note ; 16 cm. - (Monumenta Slovenica ; 10)

Nasl. v kolofonu: Catechismus 1550 ; Abecedarium 1550 ; Abecedarium 1555. - Nasl. na škatli: Katekizem 1550 ; Abecedarij 1550 ; Abecedarij 1555. - Philopatridus Illiricus je psevdonim Primoža Trubarja. - Spremna študija v slov., nem. in angl. - Got. - Faksimile skupaj s študijo v škatli 29 × 23 × 6 cm. - Listi oštevilčeni z roko; paginacija izvirnikov: [16], 244; 26; [15] str. - Popolni faksimili izvirnikov - unikatov s skupno signaturo 18. Z. 44., ki jih hrani Österreichische Nationalbibliothek na Dunaju. - Bibliofilska izd. v 999 oštevilčenih izv., dodatno je bilo natisnjenih 100 izv. za potrebe založbe. - Izšlo ob 450-letnici prve slovenske knjige. - Vsebuje tudi: Abecedarium vnd der klein Catechismus in der windischen Sprach ; Abecedarium : ene buqvice, is katerih se ti mladi inu preprosti Slouenci, mogo lahku tar hitru brati inu pissati nauuzhiti

- - Commentarium. - 95 str. ; 27 cm

Vsebina na nasl. str.: Prve slovenske knjige / Matjaž Kmecl ; [prevod v nemščino Marija Briški, prevod v angleščino Agencija A3]. Popolni faksimili prvih slovenskih knjig / Martin Žnideršič ; [prevod v nemščino Marija Briški, prevod v angleščino Margaret Davis]

2001

KULTSÁR, György

Postilla az az evangeliomoknac, mellieket esztendő által a kereszténec gyölekezetibe szoktac oluasni es hirdetni, prédicatio szerint valo magyarázattia, az régi és mostani sze(n)tírásbeli doctoroknac írásokbol, irattatott az Kultsár György also lynduai prédicator által 1574 esztendőben / Kultsár György. - Reprint. - Also Lyndua : [s.n.], 1574 (Also Lyndvan : Rodolphus Hoffhalter). - [1200 str.] : ilustr. ; 19 cm

**FAKSIMILI IN REPRINTI SLOVENSКИH TISKOV
IZ 16. STOLETJA**

Preglednica po avtorjih in založbah

Ain neues lied von den kraynnerischen bauren, 1515

- 1965: Cankarjeva založba, Ljubljana

Primož Trubar: Katekizem, 1550

- 1935: Akademska založba, Ljubljana
- 1970: Mladinska knjiga, Ljubljana
- (1988?): Mladinska knjiga (nova vezava tiska iz 1970)
- 1997: Wieser, Celovec
- 2000: Mladinska knjiga, Ljubljana
- 2000: Slovenska knjiga, Ljubljana

Primož Trubar: Abecednik, 1550

- 1966: Cankarjeva založba, Ljubljana
- 2000: Slovenska knjiga, Ljubljana

Primož Trubar: Abecednik, 1555

- 1959: Cankarjeva založba, Ljubljana in Rudolf Trofenik: München
- 2000: Slovenska knjiga, Ljubljana

Primož Trubar: Katekizem, 1555

- 1992: Državna založba Slovenije, Ljubljana (bibliofilska in popularna izdaja)
- 1999: DZS, Ljubljana

Primož Trubar: Evangelij svetega Matevža, 1555

- 1993: DZS, Ljubljana

Primož Trubar: Ta slovenski koledar, 1557

- 1957: Cankarjeva založba, Ljubljana
- 1986: Delo Ljubljana in Papirnica Vevče

Primož Trubar: Ena dolga predgovor, 1557

- 1986: Cankarjeva založba, Ljubljana

Primož Trubar: Drugi del Novega testamenta, 1560

- 1998: DZS, Ljubljana

Primož Trubar: Register, 1561

- 1997: Slovenska knjiga, Ljubljana

Primož Trubar, Stjepan Konzul: Katekizem (v glagolici), 1561

- 1994: Istarsko književno društvo »Juraj Dobrila«, Pazin

Primož Trubar: Tabla za dicu (v cirilici), 1561

- 1959: Cankarjeva založba, Ljubljana
- 1986: Međunarodni slavistički centar SR Hrvatske, Zagreb

Primož Trubar: Tabla za dicu (v glagolici), 1561

- 1959: Cankarjeva založba, Ljubljana
- 1986: Međunarodni slavistički centar SR Hrvatske, Zagreb

Primož Trubar: Cerkovna ordninga, 1564

- 1973: Rudolf Trofenik, München
- 1975: Mladinska knjiga, Ljubljana (izbor v knjižnici Kondor)

Primož Trubar, Stjepan Konzul: Katekizem (hrvaški v latinici), 1564

- 1991: Istarsko književno društvo »Juraj Dobrila«, Pazin

Stjepan Konzul: Govorenje vele prudno, 1565

- 1996: Istarsko književno društvo »Juraj Dobrila«, Pazin

Primož Trubar: Abecednik, 1566

- 1965: Cankarjeva založba, Ljubljana

Sebastijan Krelj: Otročja biblija, 1566

- 1987: Mladinska knjiga, Ljubljana

Primož Trubar: Ena duhovska peisen, 1567

- 1966: Cankarjeva založba, Ljubljana

Primož Trubar, Sebastijan Krelj: Eni psalmi, ta celi katekizem, 1567

- 1967: Cankarjeva založba, Ljubljana

Primož Trubar: Tri duhovske peisni, 1575

- 1997: DZS, Ljubljana

Primož Trubar: Katekizem z dveima izlagama, 1575

- 1996: DZS, Ljubljana

Jurij Dalmatin: Jezus Sirah, 1575

- 1974: Mladinska knjiga, Ljubljana (bibliofilska in popularna izdaja)

Antun Vramec: Kronika, 1578

- 1992: Krščanska sadašnjost, Varaždin : Zavod za znanstveni rad

Primož Trubar: Ta prvi psalm, 1579

- 1957: Cankarjeva založba, Ljubljana

Jurij Dalmatin: Katekizem, 1580

- 1986: Verein für die evangelische Diözesanmuseums in Kärnten, Fresach

Jurij Dalmatin: Biblija, 1584

- 1968: Mladinska knjiga, Ljubljana in Rudolf Trofenik, München
- 1994: DZS, Ljubljana (bibliofilska izdaja)
- 1994: Mladinska knjiga (popularna izdaja)
- 1998: Mladinska knjiga (popularna izdaja)

Jurij Dalmatin: Ta celi katekizem, 1584

- 1984: Mladinska knjiga, Ljubljana (bibliofilska in popularna izdaja)

Adam Bohorič: Arcticae horulae, 1584

- 1970: Mladinska knjiga, Ljubljana in Rudolf Trofenik, München
- 1987: Obzorja, Maribor

Jurij Dalmatin: Agenda, 1585

- 1983: Pomurska založba, Murska Sobota

Hieronim Megiser: Štirjezični slovar, 1592

- 1967: O. Harrassowitz, Wiesbaden

Hieronim Megiser: Očenaš v štirideset jezikih, 1593

- 1968: Rudolf Trofenik, München

Primož Trubar: Hišna postila, 1595

- 1995: DZS, Ljubljana

IZBRANA LITERATURA

- Brockhaus** (1838): *Bilder-Conversations-Lexikon für das deutsche Volk. ... Bd. II (F – L)*. Leipzig: F. A. Brockhaus, 1838.
- Brockhaus** (1996): *Die Enzyklopädie: in 24 Bänden, 20. überarbeitete und aktualisierte Auflage*. Leipzig; Mannheim: Brockhaus, 1996, Bd. 7.
- Černič Letnar** (1999): Černič Letnar, Marjeta: Obstočnost papirja za tisk faksimilov. *Sodobni arhivi* 1999, str. 75-87.
- Dachs** (1986): Dachs, Karl: Die Konzeption von Faksimileausgaben als bibliotekarische Aufgabe. *Bibliotheksforum Bayern* 14 (1986), 1, str. 33-49.
- Degotardi**, Johann Nepomuk. *The Art of Printing*. (Sydney, 1861) (Reprint.) Sydney: Brandywine Press, 1982. (Avtor prve avstralske knjige o tiskarstvu je bil rojen v Ljubljani.)
- Douteil** (1971): Douteil, Herbert: Geŕriff und Aufgabe des Faksimile. *Adeva-Mitteilungen* 28, Graz 1971, str. 7-11.
- Dular**, Franja: *Knjiŕotrska ponudba na Kranjskem od 17. do začetka 19. stoletja*. Doktorska disertacija. Univerza v Ljubljani. Filozofska fakulteta. Oddelek za bibliotekarstvo. Ljubljana, 2000.
- Grdina** (1992): *Briŕinski spomeniki. Znanstvenokritična izdaja*. (Ur.) Ljubljana: Slovenska knjiga, 1992. Poglavlja: Zunanji opis, Diplomatični in kritični prepis, Oris raziskav.
- Hilka** (1985): Hilka, Thomas: Zur Terminologie und Geschichte der Faksimilierung. *Bibliothek: Forschung und Praxis* 9 (1985), 3, str. 290-299.
- Kolar** (1998): Kolar, Jana: *Vpliv konzervatorskih postopkov na obseg razgradnje celuloze : disertacija*. Ljubljana, 1998.
- Kramer** (1979): Kramer, Manfred: Faksimile-Ausgaben als verlegerische und technische Herausforderung im Dienste der Forschung. *Codices Manuscripti* 5 (1979) 2, str. 58-62.
- Kramer** (1980/1): Kramer, Manfred: Das Faksimile : Versuch zur Deutung eines Phänomens der modernen Buchproduktion. *Librarium: Zeitschrift der Schweizerischen Bibliophilen-Gesellschaft* 23 (1980), št. 2.
- Kramer** (1980/2): Kramer, Manfred: Die Praxis der Zusammenarbeit zwischen Bibliotheken und Verlagen bei der Reproduktion von Bibliothekbeständen. O. Mazal and E. Irblich (Ed.). *Das historische und wertvolle Buchgut in der Bibliotheksverwaltung.* Vienna, 1980. (Biblos-Schriften 104) (str. 185-194)
- Kramer** (1986): Kramer, Manfred: Was ist ein Faksimile? Geschichte und Technik des Faksimiles. *Imagination* 1 (1986), str. 6-7.

- Kramer** (1988): Kramer, Manfred: Faksimile als Wertanlage. *Aram : Magazin für Kunst und Kommerz*. Wien, 1988.
- Kramer** (1989): Kramer, Manfred: Geschichte und Technik des Faksimilierens. *3000 Jahre Buchkunst. Katalog. ADEVA*. Graz, 1989. (str. 7-10)
- Kramer** (1992): Kramer, Manfred: Zgodovina in tehnika tiskanja faksimilov. *Knjiga* 1992, št. 3, str. 64/47; št. 4/5, str. 79 in št. 6. str. 103.
- Kramer** (1997): Kramer, Manfred: Anmerkungen zur Faksimilierung altes Buchgutes. *Der wohlinformierte Mensch: eine Utopie*. Graz: Edit Stupf-Fischer, 1997, str. 258-261.
- Kramer** (2001): Kramer, Manfred, Žnideršič, Martin: O faksimilih in reprintih. *Spremna brošura ob razstavi založbe Faksimile Verlag Luzern na 17. Knjižnem sejmu* 23. 11. – 2. 12. 2001. Ljubljana: Organizacijski odbor 17. Knjižnega sejma pri strokovnem združenju založnikov in knjigotržcev Slovenije, 2001, str. 10.
- Lexikon des Bibliotheks-Wesens**, 1974: 2. neubearbeitete Auflage. Leipzig: VEB Bibliographisches Institut 1974, str. 1009.
- LGB** (1989): *Lexikon des gesamten Buchwesens* (1989), str. 538-541.
- Mazal** (1975): Mazal, Otto: *Handschriftenbeschreibung in Österreich*. Wien: Österreichische Akademie der Wissenschaften, 1975. 174 str.
- Mazal** (1980): Mazal, Otto: *Kommentar zur Wiener Genesis*. Frankfurt am Main: Insel Verlag, 1980.
- Mazal** (1986/1): Mazal, Otto: *Lehrbuch der Handschriftenkunde*. Wiesbaden: Reichert, 1986, 388 str.
- Mazal** (1986/2): Mazal, Otto: Das Faksimile und die Wissenschaft : Kriterien für die Auswahl von Handschriften für die Faksimilierung: Schutz des Originals, wissenschaftliches Interesse, Einmaligkeit der Vorlage. Graz, 1986. *Imagination: aus der Welt des Mittelalters ; Jg. 1,1.*, str .8-11.
- Mazal** (1987/1): Mazal, Otto: *Zur Praxis des Handschriftenbearbeiters : mit einem Kapitel zur Textherstellung*. Wiesbaden: Reichert, 1987, 196 str.
- Mazal** (1987/2): Mazal, Otto: Kulturpolitische Aufgaben und konservatorische Vervantwortung von Handschriftensammlungen«. *Liber-Bulletin*. 11.1978. str. 58-75.
- Mazal** (1997): Mazal, Otto: *Einbandkunde: Die Geschichte des Bucheinbandes*. Wiesbaden: Reichert, 1997. 516 str.
- Mazal** (1999): Mazal, Otto: Manuskriptologie. Bedeutung und Aufgaben der Handschriftenkunde. *Handschrift. HRSG. Von W. Hennecker (Pro file 4 = Jg. 2. 1999)*. Wien 1999, 23-34.
- Merkli** (1985): Merkli, Werner: Faksimiliertechnik von gestern und heute.

- Machs na = Fac simile: Berner Gemeinschaftsausstellung zur Buchkunst und Faksimiletechnik.* Bern 1985, str. 15-35.
- Možina** (2001): Možina, Klementina: *Zgodovinski razvoj knjižne tipografije : doktorska disertacija.* Ljubljana, 2001.
- Muzerelle** (1985): Muzerelle, Denis: *Le vocabolaire codicologique. Répertoire méthodique des termes française relatifs aux manuscrits.* Paris, 1985.
- Nordenfalk** (1976): Nordendalk, Carl: *Color of the Middle Ages.* Pittsburgh: University Art Gallery, 1976. (64 str.)
- Overgaaauw** (2000): Overgaaauw, Eef: Die Bedeutung von Faksimiles für die Handchriftenkunde. *Staatsbibliothek-zu-Berlin-Preussischer-Kulturbesitz-Mitteilungen-NF.* 9(2) 2000, str. 288-93.
- Rehm** (1991): Rehm, Margarete: *Lexikon. Buch. Bibliothek. Neue Medien.* München etc.: K. G. Saur 1991, str. 232.
- Reisp** (1970): Reisp, Branko: Faksimilirane izdaje naših tiskov, rokopisov in grafičnih listov, ki so jih izdale slovenske založbe v letih 1909 do 1969. *Knjižnica* 1970, str. 137-146.
- Salzmann** (2000): Salzmann, Birgit: »Doppelgänger des Unersetzlichen«. Aspekte der Reproduktionsformen mittelalterlicher Handschriften vom klassischen Buch-Faksimile bis zur CD-ROM. *Bibliothek und Wissenschaft* 33 (2000), 59-102.
- Unterkircher** (1978): Unterkircher, Franz: Erschliessung der Handschriften durch Faksimilierung. *Liber Bulletin* 11 (1978), S. 94-103.
- Webster** (1994): *Merriam Webster's Collegiate Dictionary. Tenth Edition.* Springfield, MA: Merriam-Webster 1994, str. 993.
- Zotter** (1976): Zotter, Hans: *Bibliographie faksimilierter Handschriften.* Graz, 1976.
- Zotter** (1980): Zotter, Franz: Faksimile und nachdruck. *Das historische und wertvolle Buchgut in der Bibliotheksverwaltung (Bibloschriften; 104).* Wien 1980, str. 177-183.
- Zotter** (1984): Zotter, Franz: Wer braucht schon ein Faksimile? *Liber-Bulletin* 24 (1984), str. 52-54.
- Zotter** (2000): Zotter, Franz: Faksimiles und digitalisierte Handschriften – Konkurrenz oder Ergänzung? *Ansprüche der Wissenschaft an die Wiedergabe vom Originalen.* Emden, 2. September 2000. 6 str.
- Žnideršič** (1971): Žnideršič, Martin: Mali leksikon knjižarstva. *Knjiga* 19, št. 1/2, Ljubljana 1971, str. 68.
- Žnideršič** (1977): Žnideršič, Martin: *Knjiga in založništvo.* Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1977. 244 str.

Žnideršič (2000): Žnideršič, Martin: Prvič popolni faksimili prvih slovenskih knjig. Katekizem, Abecednik 1550 in Abecednik 1555. *Knjiga 2000*, november, str. 44.

Žnideršič (2001): Kramer, Manfred, Žnideršič, Martin: O faksimilih in reprintih. *Spremna brošura ob razstavi založbe Faksimile Verlag Luzern na 17. Knjižnem sejmu 23. 11. – 2. 12. 2001*. Ljubljana: Organizacijski odbor 17. Knjižnega sejma pri strokovnem združenju založnikov in knjigotržcev Slovenije, 2001.